

Rússia ressuscita els Romànov

Tot és preparat per a l'enterrament solemne de les despulles de la família imperial assassinada el 1918. En plena crisi d'identitat russa, el debat monàrquic es revifa.

Si finalment es compleixen les expectatives de l'alcalde de Sant Petersburg Anatoli Sòbtxak, el diumenge 5 de març, Dia del Perdó segons el calendari de l'església ortodoxa russa, serà també el dia que les restes de la família imperial assassinada l'any 1918 pels bolxevics seran enterrades solemnement a la fortalesa de Pere i Pau. Per ara la confirmació de la cerimònia solemne resta condicionada a l'última fase d'anàlisi de les despulles identificades el 1989 en un bosc dels Urals, a prop d'on fou executada la família.

A Sòbtxak, li agradaria que aquest Dia del Perdó del 1995 –també farà quaranta-dos anys de la mort d'Stalin– fos una mena d'indult o d'amnistia moral, general i multitudinària. Una mena d'exorcisme per a foragitar de Rússia tots els fantasmes del passat i els no pocs dimonis del present que, plegats, continuen arrossegant el país a repetir tragèdies. Tot això sense perdre de vista que una hipotètica restauració monàrquica podria ser la concreció de l'esperit de perdó i de reconciliació nacional que necessiten els russos.

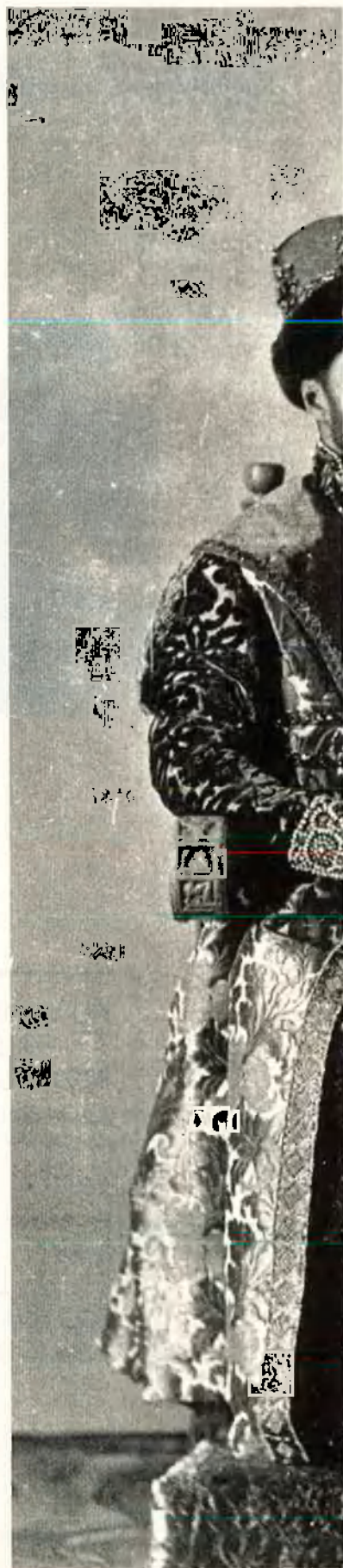
Per això Sòbtxak havia proposat que abans de l'enterrament de la família Romànov enterrassin, també a Sant Petersburg, la mòmia de Lenin, tal com havia demanat sempre i debades la vídua. Nadeida Konstantinovna i la família Uliànov mai no van acceptar –però no van poder-ho evitar– que el cadàver de Vladímir Ílitx fos exhibit com una relíquia *kitsch* a la plaça pública. La iniciativa de Sòbtxak fou rebuda per Serguei Filàtov, cap del gabinet Ielsin, que també creu que cal enterrar la mòmia “però en el moment oportú i segurament després dels Romànov”. En contra hi ha la por dels disturbis dels comunistes ortodoxos, i la seducció dels ingressos que hi deixen milers de turistes. Amb tot, al Kremlin hi ha la convicció que “fins que no enterrem Lenin no s'acabaran les desgràcies de Rússia.”

Jakob Iurovski els va matar. En un país on la superstició és tan estesa i arrelada en la cultura l'assassinat de la família reial, el dia 17 de juliol de 1918 a la matinada, a Ekaterimburg, ha pesat sempre com una maledicció. Fins i tot la gent més fanatitzada i vinculada al règim, la “necessitat” de matar els Romànov la va viure com una tragèdia, un pecat que cal amagar.

“Les meves conviccions m'exigeixen que no tingui cap pietat”, va dir Fèlix Dzerjinski, fundador de la Txeka, l'origen del KGB. I Dzerjinski prenia poques decisions sense consultar-les amb el seu líder. No hi ha dubte, doncs, que la família imperial fou eliminada físicament amb el consentiment de Lenin i l'acció administrativa-militar de Svèrdlov, cap polític de la zona dels Urals que després donà nom a la ciutat: Ekaterimburg es va dir Svèrdlovsk en homenatge a l'home que va gestionar “eficaçment” l'execució del crim. Però el relat del que veritablement va passar aquella nit d'estiu al palau d'Ekaterimburg no es va saber fins fa dos anys, quan la revista russa *Rodina* burxà en els arxius del Comitè Central del PCUS.

Només aleshores es va saber que el màxim protagonista de l'assassinat dels Romànov havia estat el seu carceller-guardia Jakob Iurovski, un relloger i fotògraf d'ofici i un dels bolxevics més veterans i actius d'Ekaterimburg.

Iurovski, que va morir a Moscou el 1939, va escriure entre abril i maig del 1922 el testimoni de la seva relació amb els Romànov. Iurovski, de qui Lenin deia que era “un comunista de fiar”, no va poder evitar algunes concessions d'humanitat i fins i tot de compaixió a l'hora de recordar les seves víctimes: la majestuositat de la tsarina; la senzillesa del tsar; Olga i Tatiana ajudant a la cuina; el tsarèvitx Aleix gairebé sempre malalt. Iurovski descobreix que el tarannà personal dels Romànov era més aviat “democràtic-petit burgès” que no pas imperial i tirànic, però

Nicolau II i Alexandra. La família imperial fou eliminada físicament amb el consentiment de Lenin, i la majoria de la classe política russa no veu ara amb mals ulls la restitució de la monarquia.

quan arriba el moment de la veritat no dubta a complir les ordres:

“Tots es van arrengher davant la paret de la cambra –va escriure Iurovski–, una paret molt estreta. Nicolau se'm va posar d'esquena. Vaig anunciar que el comitè executiu del soviet dels obrers, camperols i soldats dels Urals havíem decidit d'executar-los. Nicolau es va girar com si em volgués demanar alguna cosa. Vaig repetir la decisió del comitè i vaig donar l'ordre de disparar. Jo mateix vaig ser el primer i vaig matar Nicolau. Els trets desordenats van continuar durant una estona i em va costar d'aconseguir que parés el foc. Però quan finalment ho vaig aconseguir, vaig veure que hi havia supervivents [...] Aleix, Tatiana i Olga continuaven vius. I també Demínova. El camarada Iermàkov va intentar rematar-la amb una baioneta, sense èxit. I no em va tocar cap més remei que matar-los tots. Un per un”.

Ieltsin en va esborrar el record. El relat de Iurovski va quedar avergonyidament ocult, però a Ekaterimburg, després Svèrdlovsk, la presència inquietant del palau Ipàtiiev recordava el drama dels Romànov. Fins que l'any 1977 Leònid Brèjnev, líder d'una URSS que s'ensorrava en la corrupció i l'avorrimment, va fer desaparèixer l'escenari d'un crim amb l'argument que “massa curiosos s'hi aturen, demanant d'entrar-hi per visitar-lo i s'hi fan aglomeracions contràries a l'ordre públic”.

L'ordre de Moscou fou complerta. D'un dia per altre, en una sola nit, el palau Ipàtiiev va ser convertit en runa. De la mateixa manera que Svèrdlov havia comunicat a Lenin l'eliminació física dels Romànov, al cap de seixanta anys un altre *apparàtxik* eliminava el lloc del crim amb eficàcia i ho comunicava a Moscou amb una altra “missió complerta”. L'*apparàtxik* que va enviar els *bulldozers* contra el palau es deia Borís Nikolàievitx Ieltsin. Quan l'any 1989 fou proclamat virtual cap de l'oposició democràtica al règim, de l'afèr dels *bulldozers*, llançats contra la casa d'Ipàtiiev, Ieltsin no volia ni parlar-ne ni recordar-se'n. Però finalment va dir que ho lamentava molt i que aquell havia estat “un dels pitjors dies” de la seva vida.

Ara, una creu blanca ortodoxa recorda el lloc on hi havia la casa Ipàtiiev i les veus més imparcials i compromeses amb la veritat històrica recorden també que els laments de Ieltsin més aviat enterboleixen la veritat i que, en canvi, fou Gorbatxov qui va fer els primers passos per aclarir-la. Recollint les peticions de la família reial britànica, emparentada amb els Romànov, Mikhaïl Gorbatxov va parlar amb qui calia i així, l'any 1989, el de la gran sacsejada, un vell funcionari del

Servei d'Història anunciava que en una fossa comuna del bosc de Koptiaki, a la rodalia d'Ekaterimburg, havien descobert les despulles de la família imperial.

ADN, igual que a 'Jurassic Park'. Els britànics es van posar en marxa i els millors experts en l'estudi de despulles —les dels Romànov havien estat cobertes de calç durant setanta anys— van anar a Rússia a supervisar un llarg treball d'identificació. I així, en els moments de calma amenaçant que van precedir el cop d'estat de 1991 contra Gorbtxov, la comissió russo-britànica va identificar formalment cinc membres individuals. Era el mes de juliol de 1993. Rússia va entrar en una etapa de gran inestabilitat: el cop d'estat, la pugna Gorbtxov-Ieltsin, la dissolució de l'URSS i la gran teràpia de xoc capitalista van ser factors que van obstaculitzar la continuïtat dels treball d'identificació dels Romànov.

La qüestió va anar passant de comissió en comissió, suscitant tota mena d'expectatives,

Si bé Maria Vladimirovna és el cap adult de la nissaga Romànov, com que la dinastia russa dona prioritat als homes sobre les dones, el "tsarèvitx" Jordi és l'aspirant legítim dels Romànov al tron. Jordi, que ara té tretze anys, descendeix directament d'Alexandre II, ja que el seu avi era cosí germà de Nicolau II. Enguany ingressarà a l'Acadèmia de Cadets de Sant Petersburg, d'acord amb la tradició de la família imperial.

de recels, de rebuigs i curiositats entre buròcrates, molts dels quals es demanaven per què allò havia esdevingut una qüestió d'estat... en un estat que havia abolit la monarquia.

Finalment l'octubre del 1993 el vice-primer ministre rus, Iuri Iàrov, es va encarregar de coordinar personalment tots els esforços amb l'objectiu de saber la veritat sotmetent les despulles trobades al bosc de Kotiaki a les tècniques científiques més avançades.

Va ser en una base de la RAF on va aterrar l'avió oficial provinent de Rússia que portava el misteriós paquet esperat al laboratori de medicina legal d'Aldermaston, prop de Londres. Les restes de Nicolau II i de la seva família foren conduïdes al laboratori del doctor Gill, on la genètica substitueix totes les velles tècniques. I així com l'estudi de l'ADN va permetre de reconstruir els impressionants dinosaures de *Jurassic Park*, també amb l'ADN ha estat possible d'establir la pertinença a la mateixa família de les estructures òssies trobades al fossar d'Ekaterimburg. L'últim graó de les comprovacions consisteix a establir la vinculació genètica de les despulles de Rússia amb els seus parents de la família reial britànica.

Partit de la majoria. La prevista inhumació del tsar Nicolau, de la tsarina Alexandra, del tsarèvitx Aleix i de les grans duquesses Maria, Olga, Tatiana i Anastàsia és per una part de la societat russa un acte de justícia històrica: és, o hauria de ser, el punt de partença d'una gran operació de restauració de la monarquia com l'única institució capaç de treure Rússia del marasme postcomunista.

Els qui ho veuen més clar són els dirigents i seguidors de l'anomenat Partit de la Majoria. El seu lloc de proselitisme popular preferit és la rodalia del Teatre Bolxoi de Moscou, on els militants aturen els ciutadans, els expliquen les excel·lències de moderació i de cohesió nacional que tindria una monarquia constitucional i parlamentària i els demanen la signatura per a un doble objectiu: convocatòria d'un referèndum sobre la restauració de la monarquia imperial dels Romànov i nomenament del president Ieltsin com a regent —que no els sembla incompatible.

Amb la reserva per a Ieltsin d'una hipotètica regència, el cap del Partit de la Majoria, Viàtxelav Grèixnev pretén, és clar, no indisposar-se amb el poder i, al mateix temps, mirar de reconduir tota l'ànsia de "poder majestuós" de Ieltsin cap als interessos monàrquics. Per això Grèixnev i els seus seguidors eviten de recordar l'arribada dels *bulldozers* de Ieltsin al palau d'Ipàtiiev quan el president d'ara era cap del PCUS de Svèrdlovsk.

Al marge de Ieltsin i de les elucubracions

sobre la seva regència futura, la idea de la restauració de la monarquia sedueix una colla de polítics de l'establishment rus. El més seduït de tots és, naturalment, Anatoli Sòbtxak, el burgmestre de Sant Petersburg, organitzador del solemne enterrament a la fortalesa de Pere i Pau. Tampoc no hi manca la simpatia o el "per què no?" de gent com Vladímir Xumeiko, president del Consell Federal, un home de la *nomenklatura* reciclada, o el de Iuri Lújkov, burgmestre de Moscou, un dels homes públics de la "nova burgesia russa" sorgida de l'emblanquiment de capital mafiós d'alta volada. Fins i tot alguns ministres del Govern s'han sentit interessats per les possibilitats d'una restauració monàrquica que tindria el suport dels diputats d'Opció Democràtica de Rússia, bloc polític format pels liberals més ultrancers.

Tsarèvitx Jordi. Mentrestant, els descendents més directes dels Romànov, residents encara a Madrid, no paren de fer viatges a Moscou, a Sant Petersburg i fins i tot a la Rússia de més enllà. La princesa Maria Vladímirovna ja va experimentar la satisfacció de veure com al 1993 el seu pare, Vladímir Kirílovitx Romànov, era enterrat amb tots els honors a Sant Petersburg. El pare de Vladí-

Milicians de l'extrema dreta "Pamiat" davant el retrat de Nicolau II. Alguns sectors demòcrates també demanen el retorn de la monarquia, però com a factor d'estabilització.

mir Kirílovitx era cosí germà del tsar Nicolau II i tots plegats descendien directament d'Alexandre II.

Si bé Maria Vladímirovna és el cap adult de la nissaga Romànov, com que la dinastia russa dóna prioritat als homes sobre les dones, l'hereu al tron és el seu fill Jordi, que ara té

Des del dia 1 de cada mes al teu quiosc

El Periòdic

== de l'Horta ==

Tota la informació de la Comarca al teu abast.

Socialisme real i reialeses

La fe monàrquica ressorgeix amb força en molts dels països que van tenir règim comunista i, en algun cas, les possibilitats de restauració es perfilen de dia en dia. Aquest és el cas de Bulgària i de Romania.

El rei Miquel de Romania, de la dinastia alemanya Hohenzollern, desterrat pels comunistes després de la Segona Guerra Mundial, no ha parat d'intentar tornar al seu país des de l'ensorrament de la dictadura dels Ceausescu. Però els hereus del comunisme ho impedeixen i fins i tot els parlamentaris hereus del comunisme han imposat una declaració en què qualifiquen Miquel de "persona non grata". Es tracta d'impedir que un poble que se sent decebut i traït pels demòcrates nous vinguts es "vengi" amb un multitudinari acte de fe monàrquica cap a un home.

En canvi Bulgària sembla el país amb més possibilitats de restauració de la monarquia. Tot i que la victòria electoral dels ex-comunistes recentment produïda aparca la qüestió, no és gens descartable que una nova arribada al poder de la Unió de Forces Democràtiques posi sobre la taula la qües-

tió del signe institucional de l'estat. A Bulgària li tocava regnar al tsar Simeó, exiliat a Espanya, i que ja va ocupar el tron entre els anys 1943 i 1946, fins que Stalin el va obligar a exiliar-se.

De moviments monàrquics també n'hi ha hagut a Sèrbia, un altre país, com Romania i Bulgària, on els hereus de l'estalinisme continuen controlant parcel·les importants de poder. L'aspirant al tron de Belgrad seria Alexandre Karadageorgevitx, que té tota la simpatia de gent com Vojislav Seselj, acusat de criminal de guerra, líder de l'extrema dreta i dels escamots de la mort txètniks. Qui no hi simpatitza és el president serbi, el neostalinista Milosevic, perquè aspira a continuar sent ell mateix "el rei" dels Serbis.

On també hi ha aspiracions "presidencials-monàrquiques" de debò és a Polònia, on hi ha un partit que propugna instituir la dinastia de Walesa, que ja té el títol de duc. Els polonesos no acceptarien coronar l'antic sindicalista de Gdansk, però també s'oposarien a una restauració en la persona del duc alemany Albert von Sachsen de la casa

de Saxònia, "legítim hereu" de la Polònia sotmesa a Prússia fa dos segles.

Albert von Sachsen no s'interessa pel tron polonès com tampoc Ot d'Habsburg va mostrar la més mínima reivindicació de la corona de Bohèmia quan l'any passat va visitar finalment Praga. La família Habsburg tampoc no vol fer valer els seus drets dinàstics a Hongria, tot i que hi ha sectors socials agrupats en partits monàrquics.

La gran diàspora monàrquica provocada pel comunisme ha donat personatges pintorescos i especials com el rei Leka d'Albània que viu a Sud-àfrica i es dedica al tràfic d'armes. Una activitat tan *lumpenitzadament* homologable als despropòsits de la "dinastia" comunista dels Hoxha.

Un altre "rei" bastant singular és Jordi Bagration, hereu de la corona de Geòrgia. Jordi va estar a punt de ser convençut d'anar a regnar a Tblissi, però diuen que es va fer enrere només arribar, de visita, a l'aeroport de la caduica ex-república soviètica. Jordi Bagration es va estimar més continuar vivint a Espanya fent de corredor de cotxes. **L. F.**

La família imperial. Darrere, les grans duquesses Maria, Olga, Tatiana i Anastàsia; davant, la tsarina Alexandra, el tsarèvitx Aleix i el tsar Nicolau II.

treze anys, i que ja comencen a anomenar "tsarèvitx Jordi". Enguany ingressarà a l'Acadèmia de Cadets de Sant Petersburg, d'acord amb la tradició de la família imperial.

A banda un bon sector de l'*establishment* polític i econòmic rus, els Romànov tenen el suport de l'anomenada Assemblea de la Noblesa Russa que aplega uns 5.000 aristòcrates i que cada dia van guanyant parcel·les de poder i d'influència. Molts provenen de l'exili; uns altres són figures patètiques i arruïnades, però uns quants s'han sabut adaptar a la vida occidental i no dubten a exercir els seus avantatges davant uns buròcrates postcomunistes primitius i acomplexats.

És precisament entre els sectors més primitius que se situen els principals enemics de la restauració. Els sectors més "rojos" de les anomenades Forces Nacionals Patriòtiques o els Nacional-bolxevics recorden que Nicolau II era anomenat "el sanguinari" i que el seu enderrocament va costar molt de dolor als treballadors russos. En l'àmbit "bru", els nazis de la Unitat Nacional Russa qüestionen la legitimitat del tsarèvitx Jordi; sectors "històrics" del KGB avisen que la restauració "portaria la violència" i no falta qui proposa que el tsar sigui elegit, com planteja Valeri

Anastàsia del KGB?

L'ADN podria posar fi aviat a un dels enigmes més fascinants del segle XX. Si la més avançada tècnica genètica dóna el veredict que un dels esquelets trobats al bosc de Koptiaki correspon a la filla més petita de Nicolau II començarà a aclarir-se el misteri d'Anastàsia.

Des que l'any 1920, entre atacs d'epilèpsia i convulsions, una dona eslava d'origen desconegut anomenada Anna va començar a dir que ella era "l'última filla del tsar", tot l'Europa –i una part d'Amèrica–, de cultura novel·lesco-aristocràtica va restar pendent d'Anna Anderson, coneguda habitualment i simplement per "Anastàsia". I "Anastàsia" es van titular les tres pel·lícules que es van inspirar en Anna Anderson, el seu drama personal i les seves exigències imperials i patrimonials. L'última versió, televisiva i en format de sèrie, sense arribar a tirallonga, va arribar poc després de la mort d'Anna Anderson ara fa onze anys als Estats Units. Les altres dues es van estrenar l'any 1957 i reflecteixen aspectes diferents, però complementaris de l'enigma.

La producció alemanya del realitzador Fal Harnack, que va protagonitzar Lili Palmer, era una narració sobria i pretesament fidel d'Anna Anderson. Aprofundia en l'enigma, en les proves que ella presentava, en la impressió que va causar a l'emperadriu mare, que va arribar a pensar que efectivament aquella dona era la seva néta. Un film en blanc i negre en què Lili Palmer apareix a Berlín i es tira al canal perquè no suporta més les estranyes visions de la seva ment: una casa, un saló, passadissos, llums que s'apaguen, tret al cap que esclata, el despertar final en un llogaret de Polònia. Els qui la salven de morir ofegada són els primers testimonis de l'enigma d'aquella dóna que acabarà dient-se Anna Anderson.

En l'altra versió d'Anastàsia que va dirigir Anatole Litvak, amb producció nord-americana, Ingrid Bergman és a punt de tirar-se al riu. Però el riu no és un canal de Berlín, sinó el Sena, a París.

Ingrid Bergman va interpretar la versió més hollywoodiana de l'enigma d'"Anastàsia"-Anna Anderson. La dona que deia que era l'última filla del tsar.

Uns homes, entre els quals hi ha russos, ho impedeixen. I a partir d'aquell moment russos antibolxevics exiliats, entre ells el príncep interpretat per Yul Brinner, ordeixen un pla: aquella dona –eslava i que es diu Anna Kòrev– haurà d'interpretar el paper d'Anastàsia "ressuscitada" i hereva de la imponent fortuna depositada per Nicolau II al banc d'Anglaterra abans de l'esclat de la guerra del 1914. També en aquest film, inspirat en la vida d'Anna Anderson, però deformat pels interessos comercials de Hollywood, Anna es guanya la confiança de l'emperadriu mare. Però quan Anna Kòrev és a punt de ser investida "Anastàsia", desapareix, fuig amb el príncep-Yul Brinner –tria la llibertat i l'anonimat.

Aquella versió hollywoodiana, en què la ficció mesurada no arribava a esquitxar les aspiracions pretesament legítimes d'Anna Anderson, introduïa uns components conspiratius que sintonitzen amb una nova versió del cas "Anastàsia". Segons confidències de "kagebistes" fetes més o menys públiques la tardor del 1994 –l'any passat– "Anastàsia" va ser un invent de la policia política comunista, que hauria utilitzat la dissortada Anna Anderson per mirar d'apoderar-se de la fortuna dels Romànov immobilitzada a Londres. I així, durant les últimes dècades, el mite "Anastàsia"-Anna Anderson hauria estat alimentat pel KGB. Un mite que l'ADN podria desintegrar per sempre.

L. F.

Zorkin, ex-president del Tribunal Constitucional durant la guerra de Ieltsin amb el Soviet Suprem que va acabar bombardejat.

Enmig de tot el ventall d'hipòtesis i especulacions sobresurt l'opinió de Guennadi Ziugànov. Ziugànov, president del Presidium del Partit Comunista de la Federació Russa i, per

tant, hereu en línia directa de la nissaga fundada per Lenin, creu que la monarquia podria ser una bona solució, si els nous Romànov garantissin la pau, la dignitat nacional i la solidesa de l'estat. Perquè, a Rússia, l'estat ha d'estar sempre per damunt de tot i de tot hom.

Llibert Ferri